

Uz sākumlapu>Tiesāšanās procedūras>Civillietas>Tiesas spriedumu atzīšana un izpilde>Kā panākt tiesas nolēmuma izpildi Kā panākt tiesas nolēmuma izpildi

Portugāle

1 Ko civillietās un krimināllietās izprot ar sprieduma izpildi?

Izpilde civillietās un komercietās ir tiesiska darbība, ko ierosina kreditors vai persona, kura pieprasa izpildi no parādnieka vai personas, pret kuru vērš izpildi, un kurā kreditors lūdz tiesu piespiedu kārtā nodrošināt kādas saistības izpildi par labu sev.

Izpildei var būt trīs mērķi: naudas summas samaksa; konkrēta priekšmeta nodošana; kādas darbības veikšana vai atturēšanās no kādas darbības.

Izpilde var izpausties kā standarta tiesas process (parastais, saīsinātais vai atsevišķais) vai kā īpašs process.

Visi izpildes procesi attiecībā uz naudas summas samaksu izpaužas kā parasts standarta tiesas process, izņemot tālāk minētos, kas izpaužas kā saīsināts process, un ar uzturlīdzekļiem saistītos izpildes procesus, kas izpaužas kā īpašs process.

Saīsināto procesu izmanto izpildes procesā par naudas summas samaksu, pamatojoties uz:

šķīrējtiesas vai tiesas spriedumu, ja šādu spriedumu nevar izpildīt pašas tiesiskās darbības ietvaros;

pieteikumu par maksājuma rīkojumu, kam pievienots izpildu dokuments;

ārpustiesas izpildu dokumentu par finansiālām saistībām, kurām ir iestājies izpildes termiņš un kuras ir nodrošinātas ar hipotēku vai ķīli;

ārpustiesas izpildu dokumentu par finansiālām saistībām, kurām ir iestājies izpildes termiņš un kuru vērtība nav vairāk kā divas reizes lielāka par vērtību, par kādu pirmās instances tiesai ir jurisdikcija.

Pat ja tiek izmantots kāds no minētajiem izpildu dokumentiem, saīsinātās kārtības vietā piemēro parasto kārtību šādos gadījumos:

tādas alternatīvas saistības izpildes panākšanai, kas ir atkarīga no izvēles vai nosacījuma;

ja saistību izpildes nolūkā ir jāveic norēķini izpildes procesā un norēķini nav atkarīgi no vienkāršiem aritmētiskiem aprēķiniem;

ja pret vienu no laulātajiem eksistē izpildu dokuments, kas nav spriedums, un persona, kura pieprasa izpildi, izpildes prasības pieteikumā norāda, ka parāds ir solidārs;

izpildes procesā, kas uzsāks vienīgi pret pakārtotu parādnieku, kurš nav atteicies no tiesībām iepriekš apspriesties (*beneficio da excussão prévia*).

Ar konkrēta priekšmeta nodošanu un darbības izpildi saistīts izpildes process izpaužas kā vienots standarta process.

Izpildi attiecībā uz konkrēta priekšmeta nodošanu var pārvērst par naudas summas samaksas izpildi, ja nav iespējams atrast priekšmetu, kas būtu jāsaņem personai, kura pieprasījusi izpildi. Šādā gadījumā persona, kura pieprasījusi izpildi, tajā pašā procesā var prasīt apmaksāt nododamā priekšmeta vērtību un zaudējumus, kas radušies nenodošanas dēļ.

Izpildi attiecībā uz darbības veikšanu var pārvērst par naudas summas samaksas izpildi, ja persona, kura cenšas panākt izpildi, pieprasa kompensāciju par nodarīto kaitējumu un attiecīgās summas samaksu.

Ar uzturlīdzekļiem saistīta izpilde notiek īpašā procesā, kurā:

persona, kura pieprasa izpildi, var lūgt, lai viņam(-ai) piešķir daļu no naudas summas, atalgojuma vai pensiju maksājumiem, ko saņem persona, pret kuru vērš izpildi, vai lai viņam(-ai) cedē parādnieka nomas tiesības tādu pa daļām veicamu maksājumu segšanai, kuriem iestājies vai iestājas izpildes termiņš, un šāda piešķiršana vai cesija nav atkarīga no apķīlāšanas;

ja persona, kura pieprasa izpildi, iesniedz pieteikumu minēto naudas summu, atalgojuma vai pensijas saņemšanai, par maksājumu veikšanu vai attiecīgo algu izmaksu apstrādi atbildīgo struktūru informē, ka tai piešķirtā summas daļa ir jāizmaksā tieši personai, kura pieprasa izpildi;

ja persona, kura pieprasa izpildi, iesniedz pieteikumu nomas tiesību cesijai, viņam(-ai) ir jānorāda aktīvi, uz kuriem tas attiecas, un tiesu izpildītājs to veic attiecībā uz aktīviem, kurus tas uzskata par pietiekamiem, lai varētu veikt maksājumus, kuriem ir iestājies vai iestājas izpildes termiņš. Šajā nolūkā var uzklaut personu, pret kuru tiek vērsta izpilde;

persona, pret kuru tiek vērsta izpilde, vienmēr tiek uzaicināta ar pavēsti pēc apķīlāšanas veikšanas, un šīs personas iebildumi pret izpildi vai apķīlāšanu neaptur izpildi.

Izpildes procedūra ir noteikta Civilprocesa kodeksa (*Código de Processo Civil*) 550. un 551. pantā (procedūras veidi — izpildes procedūra), 703.–877. pantā (izpildes procedūra) un 933.–937. pantā (īpašā izpilde attiecībā uz uzturēšanas saistībām), ar kuriem var iepazīties [šeit](#).

2 Kura iestāde vai iestādes ir kompetentas izpildes jomā?

Izpildes kompetentās iestādes ir tiesas un tiesu izpildītāji.

Pati izpilde notiek tiesas izpildu procesa ietvaros, kurā kompetentās iestādes ir tiesas, kam palīdz tiesu izpildītāji. Līdztekus tiesas procesam likumā ir paredzēta arī "pirmsizpildes ārpustiesas procedūra" (*procedimento extrajudicial pré-executivo*), kas ir neobligāta un ko kreditors var izmantot, ja ir ievērotas noteiktas prasības. Pirmsizpildes ārpustiesas procedūrā kompetentās iestādes ir tiesu izpildītāji.

Tiesas izpildes procedūra

Izpilde sākas ar izpildes prasības pieteikuma iesniegšanu tiesā. Izpildes pieteikuma veidlapa un iesniegšanas noteikumi ir paredzēti ministrijas rīkojumā (*Portaria*), proti, Ministrijas 2013. gada 29. augusta īstenošanas rīkojumā Nr. 282/2013, kas reglamentē dažādu civiltiesiskās izpildes procedūras aspektus (grozīts šīs lapas pārskatīšanas laikā ar 2020. gada 12. oktobra īstenošanas rīkojumu Nr. 239/2020), atrodams šajā [saitē](#).

Veidlapas, ko var izmantot persona, kura pieprasa izpildi, ja izpildē nav obligāti jāizmanto advokāta, advokāta–stažiera vai juridiskā pārstāvja juridiskā pārstāvība, ir pieejamas [portālā CITIUS](#).

[Izpildes prasības pieteikums](#);

[Pieteikums par sprieduma izpildi](#).

Tiesu izpildītāju ieceļ persona, kura pieprasa izpildi. Ja šī persona to neizdara, tiesas sekretārs ieceļ tiesu izpildītāju automātiski un pēc nejaušības principa. Īpašos likumā paredzētos gadījumos tiesu izpildītāja pienākumus var pildīt tiesu varas amatpersona.

Vispārējais tiesas un tiesu izpildītāja kompetences sadalījums ir šāds.

Tiesu izpildītājs atbild par to, lai tiktu veiktas visas izpildes formalitātes, kas nav uzdots sekretāram vai nav tiesneša kompetencē, tostarp — konkrētāk — pavēstes, paziņojumi, publikācijas, ielūkošanās datubāzēs, apķīlāšana un apķīlāšanas reģistrēšana, norēķini un maksājumi.

Pat ja lietā netiek pieņemts spriedums, tiesu izpildītājam ir jānodrošina, ka tiek izpildītas darbības, kas izriet no lietas un kurās ir vajadzīga tiesu izpildītāja iesaiste.

Papildus likumā tieši paredzētajai kompetencei tiesas sekretārs atbild arī par administratīvo pasākumu netraucētu norisi un procesa vadīšanu, kā arī tiesas rīkojumu izpildi gan sākotnējā posmā, gan deklaratīvajā procesā, izņemot ar pavēsti saistītos pasākumus, par kuriem atbild tiesu izpildītājs. Tiesas sekretārs atbild arī par to, lai tiesu izpildītājam parastajā kārtībā tiktu paziņots par notiekošām deklaratīvajām procedūrām vai pasākumiem, kā arī par attiecīgajām veiktajām darbībām, kas varētu ietekmēt procesu.

Jo īpaši:

tiesnesis atbild par to, lai:

tiktu izdots iepriekšējs rīkojums, ja tas nepieciešams;

tiktu izlemts par iebildumiem pret izpildi un apķīlāšanu, kā arī tiktu pārbaudīti un sarindoti prasījumi ne vēlāk kā trīs mēnešos no minētā iebilduma vai prasījuma iesniegšanas dienas;

tiktu izlemts par sūdzībām pret tiesu izpildītāja veiktajiem pasākumiem un darbībām bez pārsūdzības iespējām;

tiktu izlemti citi jautājumi, uz ko norādījis tiesu izpildītājs, lietas dalībnieki vai lietā iestājušās trešās personas;

tiesu izpildītājs atbild par to, lai:

tiktu veikti nepieciešamie pasākumi izpildu dokumenta likumības pārbaudei un tiktu pārbaudītas datorizētās izpildes datubāzes, kā arī tiešsaistes datubāzes, kurās iespējams veikt meklēšanu tieši, lai konstatētu apķīlājamus aktīvus;

personai, pret kuru vērš izpildi, tiktu izsniegta pavēste, t. sk. gadījumos, kad attiecīgo personu izsauc, lai viņš(-a) norādītu apķīlājamus aktīvus, ja nav identificēti apķīlājami aktīvi;

tiktu veikta apķīlāšana un pēc apķīlāšanas izsniegta pavēste;

tiktu veikta pārdošana, norēķini un samaksa.

Attiecībā uz Portugālē ierosinātu izpildes procedūru pastāv šāda tiesu jurisdikcija pēc būtības.

(111.–131. pants 2013. gada 26. augusta Likumā Nr. 62/2013, kas pieejams, izmantojot šo [saiti](#))

Centrālās rajona tiesas izpildu nodaļai (*Instância Central do Tribunal de Comarca*) ir jurisdikcija civiltiesiskos izpildes procesos, izņemot kompetenci, kas piešķirta intelektuālā īpašuma lietu tiesai, konkurences, regulējuma un uzraudzības tiesai, jūrlietu tiesai, ģimenes un bērnu lietu nodaļām, darba lietu nodaļām, komerclietu nodaļām, kā arī tādu spriedumu izpildi, ko taisījuši krimināllietu nodaļa un ko saskaņā ar kriminālprocesu nevar ierosināt civillietu nodaļā.

Ja nav izpildes tiesas, citas tiesas vai specializētas tiesas, kurai būtu jurisdikcija, tad jurisdikcija ir vietējās rajona tiesas vispārējās jurisdikcijas palātai (*Instância Local do Tribunal de Comarca*) (vai, ja tāda ir, — attiecīgajai civillietu tiesai).

Portugāles tiesām attiecībā uz izpildes procesa uzsākšanu ir turpmāk aprakstītā teritoriālā jurisdikcija (85.–90. pants Civilprocesa kodeksā, kas pieejams, izmantojot šo [saiti](#)).

Parasti kompetence veikt izpildi ir parādnieka domicila vietas tiesai, ja speciālajās tiesību normās vai turpmāk izklāstītajos noteikumos nav paredzēts citādi. Kreditors var izvēlēties izmantot saistību izpildes vietas tiesu, ja parādnieks ir juridiska persona vai ja kreditora domicils ir Lisabonas vai Portu aglomerācijā un ja tajā pašā aglomerācijā ir arī parādnieka domicils.

Ja izpildes objekts ir konkrēta priekšmeta vai liettiesiski nodrošināta parāda nodošana, izpildes jurisdikcija ir tiesai pēc priekšmeta vietas vai — attiecīgi — apgrūtināto aktīvu atrašanās vietas.

Ja izpilde ir jāierosina parādnieka dzīvesvietas tiesā un šī persona nedzīvo Portugālē, bet viņam(-ai) ir aktīvi šajā valstī, jurisdikcija ir šādu aktīvu atrašanās vietas tiesai.

Tiesai pēc aktīvu atrašanās vietas ir kompetence arī tad, ja: izpilde ir jāierosina Portugāles tiesā, jo tā ir saistīta ar uzņēmumu un citu juridisku personu, kuru juridiskā adrese ir Portugālē, izveidošanas vai likvidēšanas spēkā esību vai to korporatīvo struktūru pieņemto lēmumu spēkā esību, un uz to neattiecas neviena no iepriekšējos vai turpmāk izklāstītajos izpildes noteikumos aprakstītajām situācijām.

Lietās, kas saistītas ar vairākām izpildēm, attiecībā uz kurām jurisdikcija ir vairākām tiesām, jurisdikcija būs parādnieka domicila vietas tiesai.

Izpildot Portugāles tiesu pieņemtu lēmumu, izpildes prasības pieteikumu iesniedz tiesvedībā, kurā pieņemts attiecīgais lēmums, un izpildi reģistrē tās pašas lietas dokumentos. Ja lietu vēlāk izskata pārsūdzības kārtībā, nosūta minētās lietas kopiju. Ja izpilde ir specializētas nodaļas kompetencē, sprieduma kopija, pieteikums, ar kuru pamatota izpilde, un pievienotie dokumenti iespējami drīz ir jānosūta šai specializētajai nodaļai.

Ja lēmumu pieņēmuši šķīrējtiesneši šķīrējtiesas procesā, kas noticis Portugālē, kompetentā tiesa attiecībā uz izpildi ir šķīrējtiesas procesa norises vietas rajona tiesa.

Ja lieta ierosināta apelācijas tiesā vai Augstākajā tiesā, kompetentā tiesa ir parādnieka domicila vietas tiesa.

Attiecībā uz izpildi, kas saistīta ar izmaksām, naudas sodiem vai kompensāciju, kura jāmaksā ļaunprātīgas tiesvedības rezultātā, kompetentā tiesa ir tiesa, kurā notikusi tiesvedība, kuras rezultātā paziņots attiecīgais norēķins. Ar izmaksām, naudas sodiem vai kompensāciju saistītu spriedumu izpildi veic, to apvienojot ar attiecīgo lietu.

Ja rīkojumu par izmaksu, naudas sodu vai kompensāciju samaksu pieņēmusi apelācijas tiesa vai Augstākā tiesa, izpilde notiek pirmās instances tiesā, kam ir jurisdikcija teritorijā, kurā tika izskatīta lieta.

Ārvalstu sprieduma, tostarp Eiropas izpildes rīkojuma, izpildes kompetentā tiesa ir atbildētāja domicila vietas tiesa.

Pirmsizpildes ārpustiesas procedūra

Kreditori kā tiesvedības procesa alternatīvu var izvēlēties iepriekšēju administratīvu procedūru jeb *PEPEX* (*procedimento extrajudicial pré-executivo* (pirmsizpildes ārpustiesas procedūru)).

Šīs procedūras ietvaros kompetentā iestāde pasākumu īstenošanai ir tiesu izpildītāji.

PEPEX var izmantot šādos gadījumos: valsts izpildes spriedumi; citi valsts izpildes rīkojumi; ārvalstu spriedumi, kas pasludināti par izpildāmiem; spriedumi, kuru izpildāmība izriet no ES tiesību aktiem, līgumiem vai konvencijām, kas ir Portugālei saistošas; Eiropas izpildes rīkojumi. Jebkurā no minētajām lietām ir jābūt izpildītām abām šādām prasībām:

kreditora rīcībā ir jābūt izpildu dokumentam, kas atbilst prasībām, lai varētu piemērot naudas summas samaksai piemērojamā standarta izpildes procesa kopsavilkuma veidlapu; un

gan pieteikuma iesniedzējam, gan atbildētājam neatkarīgi no viņu pilsonības vai dzīvesvietas ir piešķirts Portugāles nodokļu maksātāja identifikācijas numurs. tiesu izpildītāji veic aktīvu un ienākumu meklēšanu, izmantojot atbildētāja nodokļu maksātāja numuru, un var to darīt vienīgi Portugāles datubāzēs (viņi nevar veikt meklēšanu citu dalībvalstu datubāzēs). Portugāles tiesību akti ļauj gan juridiskām, gan fiziskām ārvalstu personām pieteikties nodokļu maksātāja numura saņemšanai, pat ja viņi neveic nekādu darbību vai nedzīvo Portugālē.

PEPEX ir ātra elektroniska procedūra, kurā neizmanto papīru un kas ir lētāka par tiesvedību. Kreditors [sākotnējo pieteikumu](#) iesniedz tieši, piekļūstot IT platformai vietnē

Piekļūt nodokļu un muitas iestādes portālam var, izmantojot piekļuves datus vai tā sauktās "pilsoņa kartes" (*cartão de cidadão*) elektronisko sertifikātu.

Ja kreditors ir iecēlis pilnvarotu pārstāvi, advokāti (*Advogados*) un juridiskie pārstāvji (*Solicitadores*) var piekļūt minētajai platformai, izmantojot elektronisko sertifikātu, ko šim nolūkam izdevušas attiecīgās profesionālās struktūras.

Iesniedzot pieteikumu, procedūra automātiski tiek nodota tiesu izpildītājam un kreditori ātri (parasti piecās dienās pēc pieteikuma iesniegšanas) iegūst informāciju par faktiskajām iespējām atgūt viņiem pienākošos naudas līdzekļus vai apliecinājumu, ka šie līdzekļi nodokļu vajadzībām nav atgūstami; šim nolūkam nav nepieciešams uzsākt tiesvedību tiesā.

Šīs procedūras galvenais mērķis ir panākt labprātīgu samaksu. *PEPEX* procedūrā nevar notikt apķīlāšanas pasākumi. Lai tos veiktu, *PEPEX* procedūra ir jāpārvērš par izpildes procesu.

PEPEX procedūras laikā pieteikuma adresāts var veikt labprātīgu samaksu vai vienoties ar pieteikuma iesniedzēju par samaksas veikšanu.

Ja pieteikuma iesniedzējs izvēlas paziņojuma iesniegšanu otrai pusei, paziņojumu personīgi nodod tiesu izpildītājs.

Pieteikuma adresāti, kuriem ir atbilstīgi paziņots par procedūru un kuri neveic darbības, tiks iekļauti publiskajā parādnieku sarakstā, un līdz ar to juridiskajām un nodokļu vajadzībām var tikt izdots minētais apliecinājums par nepiedzenamu parādu. Vēlāk, kad prasība pilnībā ir nomaksāta, šo situāciju maina, svītrojot parādnieka vārdu no saraksta un informējot nodokļu iestādi.

PEPEX procedūrā lietas dalībnieki var lūgt, lai iesaistās tiesnesis: pieteikuma iesniedzējs var pārvērst *PEPEX* procedūru par izpildes procesu, ja labprātīgs maksājums nav saņemts, bet pieteikuma adresāts to var darīt, iebilstot pret *PEPEX* procedūru.

PEPEX procedūra izmaksu ziņā ir lētāka par tiesvedību. Samaksājot tikai 51,00 EUR un pievienotās vērtības nodokli, kreditori neatkarīgi no prasījuma vērtības var uzzināt, vai pastāv izredzes, ka to prasījums tiks apmierināts. Ja samaksa tiek panākta, izmaksas atkarībā no lietas var būt lielākas par 51,00 EUR.

Jānorāda arī, ka tad, ja *PEPEX* procedūra tiek pārvērsta par izpildes procesu, kreditori ir atbrīvoti no sākotnējās tiesas nodevas.

PEPEX procedūra ir paredzēta 2014. gada 30. maija Likumā Nr. 32/2014, kas pieejams, izmantojot šo [saiti](#), un to reglamentē 2014. gada 14. novembra Rīkojums Nr. 233/2014, kas pieejams [Pepex rīkojumā](#).

3 Kādi ir priekšnoteikumi, lai lēmums (nolēmums) būtu izpildāms?

3.1 Procesuālā kārtība

Visas izpildes procedūras pamatā ir rīkojums, kurā noteikti izpildes prasības mērķi un ierobežojumi. Uzskata, ka izpildu dokumentos ir ietverti kavējuma procenti pēc likumā noteiktās likmes attiecībā uz tajos paredzētajām saistībām.

Spriedumi un izpildu dokumenti var tikt izdoti šādos gadījumos:

a) spriedumi par sliktu atbildētājam

spriedumu uzskata par izpildu dokumentu tikai tad, kad tas ir kļuvis galīgs, ņemot, ja pret to iesniegtajai apelācijas sūdzībai nav apturoša efekta; no izpildāmības viedokļa rīkojumi un jebkādi citi tiesu iestādes izdoti lēmumi vai akti, kuros pieprasīta saistību izpilde, ir līdzvērtīgi spriedumiem. Šķīrējtiesas (*Tribunal Arbitral*) lēmumi ir izpildāmi ar tādiem pašiem noteikumiem kā vispārējās jurisdikcijas tiesu spriedumi.

Neskarot līgumos, konvencijās, ES regulās un īpašos tiesību aktos paredzēto, spriedumi, kurus pasludinājušas tiesas vai šķīrējtiesneši ārvalstīs, var būt par pamatu izpildei tikai pēc tam, kad tos ir izskatījusi un apstiprinājusi Portugāles tiesa, kurai ir jurisdikcija to darīt; ārvalstīs izdoti izpildu dokumenti nav jāpārskata, lai tie būtu izpildāmi;

b) dokumenti, kurus sagatavojis vai apliecinājis notārs vai citas struktūras, vai šajā jomā kompetenti profesionāļi un kuros tiek prasīts noteikt vai atzīt saistības dokumenti, kurus sagatavojis vai apliecinājis notārs vai citas struktūras, vai šajā jomā kompetenti profesionāļi un kuros ir ietverta vienošanās par nākotnē veicamiem maksājumiem vai izklāstītas nākotnē izpildāmas saistības, var būt par pamatu izpildei, ja vien tas ir pierādīts ar dokumentu, kas sagatavots atbilstoši šādos dokumentos izklāstītajiem noteikumiem, vai — ja noteikumu nav — ja tas pats par sevi ir izpildāms, un ja vien darījuma noslēgšanai ir veikts maksājums vai ja vien saistības noteiktas, pusēm vienojoties;

jebkurš dokuments, kas parakstīts kādas citas personas vārdā, ir izpildāms tikai tad, ja šo parakstu ir apliecinājis notārs vai citas struktūras, vai šajā jomā kompetenti profesionāļi;

c) parāda instrumenti, pat ja tie ir tikai pierakstīti ar roku, ja vien šādā gadījumā fakti, kas veido pamatā esošās attiecības, ir atspoguļoti attiecīgajā dokumentā vai ir norādīti izpildes pieteikumā

parāda instrumenti ietver čekus, pārvežu vekselus un vekselus.

d) dokumenti, kuriem izpildāmība tiek piešķirta ar īpašu noteikumu

piemēram, pieteikumi par rīkojumiem, kam pievienots izpildu dokuments un kondominātu sanāksmju protokoli.

3.2 Galvenie noteikumi

Attiecībā uz prasījumu

Izpildāmajam prasījumam ir jābūt noteiktam, ar iestājušos termiņu un par fiksētu summu. Ja tas neizriet no izpildu dokumenta, izpilde sākas ar pasākumiem, ar kuriem saistības padara galīgas, deklarē, ka to termiņš ir iestājies un summa ir noteikta.

Attiecībā uz kreditoru

Izpildāmo prasījumu iesniedz persona, kura izpildu dokumentā ir norādīta kā kreditors. Ja izpildu dokuments ir uzrādītāja vērtspapīrs, izpildi pieprasa izpildu dokumenta turētājs.

Tiesību vai pienākumu mantošanas gadījumā izpildei jānotiek starp to personu tiesību pārnēmējiem, kuras izpildu dokumentā norādītas kā kreditori vai izpildāmo pienākumu parādnieki. Personai, kura pieprasa izpildi, izpildes prasības pieteikumā ir jāizklāsta fakti, ar kuriem tiek pamatota mantošana.

Attiecībā uz parādnieku

Izpilde jāvērs pret personu, kura izpildu dokumentā norādīta kā parādnieks.

Personas, pret kuru tiek vērsta izpilde, manta tiek apķīlāta, pat ja jebkāda iemesla dēļ tā ir trešās personas valdījumā, tomēr neskarot tiesības, ko šāda trešā persona ir tiesīga izvirzīt attiecībā pret personu, kura pieprasa izpildi.

Izpilde attiecībā uz parādu, kas pamatots ar liettiesisku nodrošinājumu attiecībā uz trešās personas mantu, ir jāierosina tieši pret konkrēto trešo personu, ja persona, kura pieprasa izpildi, vēlas panākt nodrošinājuma izpildi neatkarīgi no fakta, ka parādnieks tūlīt pēc tam var arī tikt iesūdzēts tiesā.

Ja izpildes process ir ierosināts tikai pret trešo personu un ir atzīts, ka manta, kas apgrūtināta ar liettiesisku nodrošinājumu, ir nepietiekama, persona, kura pieprasa izpildi, var tajā pašā procedūrā pieprasīt izpildes procesa turpināšanu pret parādnieku, no kura tiesas ceļā tiek prasīts pilnībā apmierināt prasību. Ja apgrūtinātā manta pieder parādniekam, bet ir trešās personas valdījumā, gan trešo personu, gan parādnieku var kopīgi iesūdzēt tiesā.

Pret pakārtotu parādnieku ierosinātā izpildes procesā pakārtotā parādnieka aktīvus nedrīkst apķīlāt, kamēr nav apķīlāti visi galvenā parādnieka aktīvi, ja pakārtotais parādnieks, norādot pamatotu iemeslu, iebildumu celšanas termiņā atsaucas uz tiesībām iepriekš apspriesties.

Ja laulāto kopīgo mantu apķīlāšanas izpildes procesā, kas vērsts tikai pret vienu no laulātajiem, jo tiek uzskatīts, ka personai, pret kuru vērš izpildi, nepietiek aktīvu, tās personas laulātajam, pret kuru vērš izpildi, izsniedz paziņojumu, ka viņam(-ai) ir jāpiesakās mantas dalīšanai vai jāpievieno apliecinājums, ar ko pierāda, ka ir uzsākta tiesvedība, kurā jau ir iesniegts pieteikums par mantas dalīšanu, pretējā gadījumā izpildes process arī turpmāk tiks vērsts pret kopīgo mantu.

Ja izpildes procesu vērš pret vienu no laulātajiem, persona, kura pieprasa izpildi, var argumentēti apgalvot, ka juridiskā aktā, kas nav tiesas spriedums, reģistrēts parāds ir kopīgs. Šādos gadījumos tās personas laulātajam, pret kuru vērš izpildi, tiek paziņots, lai viņš(-a) apliecinātu, ka piekrīt tam, ka parāds ir kopīgs, balstoties uz norādīto pamatu; pretējā gadījumā, ja laulātais klusē, parādu uzskata par kopīgu, neskarot iebildumus, ko viņš(-a) varētu celt. Ja izpildes procesu ierosina pret vienu vai vairākiem atsevišķa īpašuma vai kopīpašuma līdzīpašniekiem, atsevišķajā īpašumā vai tā daļā, kā arī konkrētā kopīpašuma daļā ietilpstošus aktīvus nevar apķīlāt.

Ja izpildes process tiek ierosināts pret mantiniekiem, apķīlāt drīkst tikai mantu, kas saņemta no mirušās personas. Ja apķīlāšanā ietilpst citi aktīvi, persona, pret kuru vērš izpildi, var lūgt tiesu izpildītāju atcelt īpašuma apķīlāšanu, norādot, kuri mantojumā ietilpstošie aktīvi ir viņa(-as) valdījumā. Lūgums tiks apmierināts, ja persona, kura pieprasa izpildi, tika uzklausi un neiebilst. Ja persona, kura pieprasa izpildi, ieibilst pret īpašuma apķīlāšanas atcelšanu, persona, pret kuru vērš izpildi, apķīlāšanas atcelšanu var panākt vienīgi tad, ja mantojums ir pieņemts bez nosacījumiem (nesākot inventāra procedūru) un ja tiek apgalvots un pierādīts tiesā:

a) ka apķīlātie aktīvi nav mantojuma masā; b) ka minētā persona nav saņēmusi mantojumā vairāk aktīvu, nekā norādīts, vai, ja ir saņemts vairāk aktīvu, — ka pārējie aktīvi tika izmantoti, lai segtu mantojuma masas saistības.

Tiesību normas, uz kurām ir balstīta šī shēma, ir minētas atbildē uz 1. jautājumu.

4 Izpildu darbību raksturs un mērķis

Galvenie izpildes pasākumi ir šādi:

apķīlāšana;

pārdošana;

samaksa;

priekšmeta nodošana;

citas personas izpildīta darbība uz tās personas rēķina, pret kuru vērš izpildi.

Pirms vai pēc šiem galvenajiem izpildes pasākumiem var veikt citus to īstenošanai nepieciešamus īstenošanas pasākumus (piemēram, izpildes izvēli alternatīvu saistību gadījumā; pierādīšanu, ka ir izpildīts nosacījums vai veikts pakalpojums, no kura ir atkarīgas izpildāmās saistības; izpildāmo saistību likvidāciju, ja tās ir nelikvidas; trešās personas izpildījuma natūrā izmaksu novērtēšanu; iepriekšēju apspriešanos, lai atrastu un identificētu apķīlājamās aktīvus; apķīlāšanas reģistrāciju; apķīlāto aktīvu depozitāra izveidošanu; apķīlāto aktīvu pārdošanas publicēšanu; reģistrācijas biroja informēšanu par pārdošanu).

Izpildes pasākumu izvēle ir atkarīga no izpildes mērķa, un tas var būt naudas summas samaksa, konkrēta priekšmeta nodošana vai darbības veikšana.

Izpildes procesā par naudas summas samaksu vispiemērotākie izpildes pasākumi, lai sasniegtu izpildes procesa mērķi, ir apķīlāšana, pārdošana un samaksa.

Izpildes procesā par konkrēta priekšmeta nodošanu vispiemērotākais izpildes pasākums, lai sasniegtu izpildes procesa mērķi, ir tiesu izpildītāja veikta konkrētā priekšmeta nodošana. Ja priekšmetu, kas ir jāsaņem personai, kura pieprasa izpildi, nevar atrast, viņš(-a) var pārvērst prasību par izpildes procesu par naudas summas samaksu, kurā apmaksā nododamā priekšmeta vērtību un zaudējumus, kas radušies nenodošanas dēļ.

Izpildes procesā par darbības veikšanu var būt divi alternatīvi piemēroti izpildes pasākumi: ja darbība ir aizvietoja — darbības izpilde, ko veic cita persona uz tās personas rēķina, pret kuru vērš izpildi, pieskaitot kompensāciju par kavējumu; ja darbība nav aizvietoja — nodarīto zaudējumu kompensācijas samaksa, kam var pieskaitīt naudas sodu. Ja persona, kura pieprasa izpildi, prasa atlīdzību par nodarītajiem zaudējumiem, šo prasību pārvērš par izpildes procesu par naudas summas samaksu.

4.1 Kāda veida manta var tikt pakļauta izpildu darbībām?

Izpildi var vērst pret visiem parādnieka aktīviem, kurus var apķīlāt.

Izpilde var aptvert trešās personas aktīvus, ja tie ir saistīti ar kredītgalvojumu vai ja tie ir tāda kreditoram nelabvēlīga akta priekšmets, kuru kreditors ir sekmīgi apstrīdējis.

Apķīlāt drīkst tikai priekšmetus un tiesības, kurus var novērtēt naudas izteiksmē. Ārpus likumīgas aprites esošus aktīvus nedrīkst apķīlāt.

Ievērojot minētos noteikumus, izpildi var vērst pret šādiem aktīviem:

nekustamo īpašumu;

kustamo īpašumu;

kredītiem;

nodrošinājumu;

maksājumtiesībām;

nākotnes maksājumtiesībām;

banku depozītiem;

dienasnaudu vai algām;

nedalāmiem aktīviem;

uzņēmumu kapitāldaļām;

uzņēmuma telpām.

4.2 Kādas ir izpildu darbību sekas?

Apķīlāšanas sekas

Izņemot likumā īpaši paredzētus gadījumus, persona, kura pieprasa izpildi, iegūst tiesības apķīlāšanas ceļā saņemt samaksu prioritārā kārtā, salīdzinot ar jebkuru citu kreditoru bez iepriekšēja liettiesiska nodrošinājuma;

ja tās personas aktīvi, pret kuru vērš izpildi, jau ir aizturēti, apķīlāšanas prioritāte attiecas uz datumu, kad tie tikuši aizturēti;

neskarot noteikumus, ar ko regulē reģistrāciju, saistībā ar piedziņu nevar atsaukties uz apķīlāto aktīvu atsavināšanas, apgrūtināšanas vai nomas darījumiem;

ja parādnieka prasījumu apķīlā, saistībā ar piedziņu nevar atsaukties arī uz prasījuma izbeigšanos uz tāda pamata, kas atkarīgs no personas, pret kuru vērš izpildi, vai tās parādnieka gribas un ir iestājies pēc apķīlāšanas;

uz īres vai nomas maksas, kam nav iestājies izpildes termiņš, pilnīgu samaksu vai cesiju nevar atsaukties pret personu, kura pieprasa izpildi, ciktāl šādas īres vai nomas maksas attiecas uz laikposmiem, kas apķīlāšanas dienā vēl nav beigušies;

ja apķīlātais priekšmets tiek nozaudēts, piespiedu kārtā atsavināts vai zaudē vērtību, kā arī visos gadījumos, kad pastāv jautājums par kompensāciju trešai personai, persona, kura pieprasa izpildi, saglabā tiesības, kas tai bija uz priekšmetu, uz attiecīgajiem prasījumiem vai kā kompensāciju izmaksāto naudas summu.

Pārdošanas sekas

Ar piespiedu pārdošanu pircējam tiek nodotas tās personas tiesības, pret kuru vērš izpildi attiecībā uz pārdoto vienību;

aktīvus nodod bez jebkādiem to apgrūtinājumiem un brīvus no jebkādām citām lietu tiesībām, kas nav bijušas reģistrētas pirms to aizturēšanas, apķīlāšanas vai nodrošināšanas, izņemot, ja tās nodibinātas agrāk un rada sekas trešām personām neatkarīgi no reģistrācijas; minētās trešo personu tiesības, kas izbeidzas, tiek ieskaitītas ienākumos no attiecīgo aktīvu pārdošanas.

Samaksas sekas

Samaksa izbeidz izpildi;

samaksa var notikt kā naudas summas samaksa, aktīvu piešķīrums kreditoram, ienākumu cesija vai maksājums pa daļām pēc vienošanās starp personu, kura pieprasa izpildi, un personu, pret kuru vērš izpildi.

Priekšmeta nodošanas sekas

Ja persona, pret kuru vērš izpildi, labprātīgi nenodod priekšmetu, nodošanas izpildei *mutatis mutandis* alternatīvi piemēro noteikumus par apķīlāšanu, veicot pārmeklēšanu un citus nepieciešamos pasākumus;

nodošanu var veikt attiecībā uz aktīviem, kuri pieder valstij, citām publisko tiesību juridiskajām personām, publisko būvdarbu vai pakalpojumu koncesionāriem vai labdarības uzņēmumiem;

ja kustamā manta ir jāsaskaita, jānosver vai jāizmēra, tiesu izpildītājs liek tā klātbūtnē veikt nepieciešamās darbības un nogādā personai, kura pieprasa izpildi, viņam(-ai) pienākošos daudzumu;

nekustamā īpašuma gadījumā tiesu izpildītājs piešķir īpašumtiesības personai, kura pieprasa izpildi, nododot viņam(-ai) dokumentus un atslēgas, ja tādi(-as) ir, un informē personu, pret kuru vērš izpildi, īrniekus un ikvienu valdītāju, lai nodrošinātu, ka šīs personas ievēro un atzīst tiesības, kas ir personai, kura pieprasa izpildi;

ja priekšmets atrodas kopīpašumā ar citām ieinteresētajām personām, personai, kura pieprasa izpildi, piešķir īpašumā viņam(-ai) pienākošos daļu;

ja īpašums ir personas, pret kuru vērš izpildi, galvenā dzīvesvieta un pastāv būtiskas grūtības viņam(-ai) atrast jaunu dzīvesvietu, tiesu izpildītājs par to iepriekš informē pašvaldības padomi un tās kompetentās sociālā nodrošinājuma struktūras;

ja īpašums ir personas, pret kuru vērš izpildi, galvenā dzīvesvieta un viņš(-a) to ir iznomājis(-usi), tiesu izpildītājs aptur nodošanu, ja ar ārsta izziņu, kurā norādīts laikposms, uz kuru ir jāatliek izpilde, tiek pierādīts, ka pasākums apdraud telpās esošas personas dzīvību akūtas slimības dēļ.

Darbības veikšanas sekas

Ja persona, kura pieprasa izpildi, izvēlas, lai cita persona veiktu kādu darbību, viņš(-a) lūdz iecelt ekspertu minētās darbības izmaksu noteikšanai;

kad novērtēšana ir pabeigta, tiek apķīlāti noteiktās summas samaksai nepieciešamie aktīvi, ievērojot pārējos izpildes procesa noteikumus par naudas summas samaksu;

ja parādniekam ir pienākums neveikt kādu darbību un viņš(-a) to veic, kreditoram ir tiesības prasīt, lai (būv)darbi, ja tie ir tikusi pabeigti, tiktu nojaukti uz tās personas rēķina, kurai bija pienākums tos neveikt;

ja kaitējums, ko parādniekam nodarītu nojaukšana, ir ievērojami lielāks par kreditora ciesto kaitējumu, šīs tiesības izbeidzas un rodas pienākums samaksāt tikai kompensāciju vispārējā kārtībā.

4.3 Kāds ir izpildu darbību saistošais raksturs?

Pārdošana, samaksa, priekšmeta nodošana un darbības veikšana ir izpildes pasākumi, kuriem pēc to veikšanas nav spēkā esības termiņa. Tas attiecas arī uz apķīlāšanu, ievērojot tālāk norādīto īpatnību attiecībā uz reģistrējamu aktīvu apķīlāšanu.

Attiecībā uz reģistrējama nekustamā īpašuma apķīlāšanu pastāv obligāts pienākums reģistrēt apķīlāšanu, un tas ir jāveic tiesu izpildītājam. Dažos likumā tieši paredzētos gadījumos apķīlāšanas reģistrāciju izstrādā provizoriski. Šādā gadījumā provizoriskā reģistrācija izbeidzas, ja tā piemērojamajā termiņā nav pārvērsta pastāvīgā reģistrācijā vai atjaunota. Tādēļ, ja tiek apķīlāti reģistrējami aktīvi un apķīlāšanas reģistrācija ir provizoriska, tiesu izpildītājam ir jānodrošina provizoriskas reģistrācijas pārvēršana pastāvīgā reģistrācijā, ja šajā laikā tas kļūst iespējams, vai tās atjaunošana uz nepieciešamo laikposmu. Visbeidzot, iesākts izpildes process var tikt izbeigts parādnieka aktīvu meklēšanas padziļinātas izpētes posmā, nenonākot līdz maksājuma veikšanai, ja padziļināta izpēte nav devusi rezultātus, kad beigušies civilprocesaūlajos tiesību aktos paredzētie termiņi, kas ir atkarīgi no lietas un piemērojamās procedūras.

Tiesību normas, uz kurām ir balstīta šī shēma, ir minētas atbildē uz 1. jautājumu.

5 Vai pastāv iespēja pārsūdzēt lēmumu, ar kuru izpildu darbību veikšana tika atļauta?

Vārds “pārsūdzība” (*recurso*) aptver iebildumus pret izpildi, iebildumus pret apķīlāšanu un pārsūdzību šaurā izpratnē.

Iebildums pret izpildi

Persona, pret kuru vērš izpildi, var apstrīdēt izpildes panākšanu, ceļot iebildumus pret izpildi 20 dienās no pavēstes datuma.

Neskarot starptautisko un ES tiesību noteikumus, kas ir saistoši Portugālei un ir prioritāri piemērojami, valsts tiesību aktos paredzētie pamati iebildumam pret izpildi ir atšķirīgi atkarībā no tā, vai izpilde ir balstīta uz spriedumu (šaurāki), šķīrējtiesas nolēmumu (nedaudz plašāki) vai citu izpildu dokumentu (vēl plašāki). Ja izpilde balstās uz spriedumu, iebildumus var celt vienīgi uz šādiem pamatiem:

īpašumtiesību dokuments nepastāv vai nav izpildāms piespiedu kārtā;

dokuments vai tā apliecināta kopija ir viltota vai neprecīza, un tas ietekmē izpildes nosacījumus;

nav ievērota procesuāla prasība, no kuras ir atkarīga izpildes procesa likumība, neskarot iespēju to izpildīt;

atbildētājs nav piedalījies procesā, ja tiek konstatēta kāda no Civilt kodeksa 696. panta e) punktā minētajām situācijām (pavēste nav izsniegta vai pavēste nav spēkā, atbildētājs nav zinājis par pavēsti no atbildētāja neatkarīgu iemeslu dēļ, iebildumi nav iesniegti nepārvaramas varas dēļ);

izpildāmās saistības nenoteiktība, neizpildāmība vai nelikviditāte, kas nav atrisināta izpildes procesa sākotnējā stadijā;

lieta tika iztiesāta pirms sprieduma izpildes;

pastāv jebkāds faktors, kas izbeidz vai groza saistību, ja tas iestāties pēc deklaratīvā procesa tiesas debašu beigām un to ir iespējams pierādīt ar dokumentētiem pierādījumiem; tiesību vai saistību noilguma iestāšanos var pierādīt ar jebkādiem līdzekļiem;

pretprasība pret personu, kura pieprasa izpildi, ar mērķi panākt prasījumu ieskaitu;

ja ir runa par spriedumu, ar ko apstiprina atzīšanu vai vienošanos, — jebkurš šo tiesisko darījumu spēkā neesamības vai atceļamības pamats.

Ja izpilde ir balstīta uz šķīrējtiesas lēmumu, papildus minētajiem sprieduma apstrīdēšanas iemesliem var atsaukties arī uz pamatiem, ar kuriem var pamatot šā lēmuma atcelšanu tiesā, neskarot **Brīvprātīga šķīrējtiesas procesa likuma** (*Lei da Arbitragem Voluntária*) noteikumus.

Ja izpilde nav balstīta uz spriedumu vai uz pieteikumu par rīkojuma izdošanu, kam pievienots izpildu dokuments, papildus jau minētajiem pamatiem, kad var iebilst pret izpildi, var atsaukties uz jebkuru citu pamatu, ko var izmantot kā iebildumu deklaratīvajā procesā.

Iebildums pret apķīlāšanu

Persona, pret kuru vērš izpildi, viņa(-as) laulātais un trešās personas tālāk minētajos gadījumos var iebilst pret noteiktu aktīvu apķīlāšanu.

Ja tiek apķīlāti aktīvi, kas pieder personai, pret kuru vērš izpildi, šī persona var iebilst pret apķīlāšanu, pamatojoties uz kādu no šiem pamatiem:

nav pieļaujams apķīlāt aktīvus, kas faktiski tikuši apķīlāti, vai to darīt tādā apjomā, kādā veikta apķīlāšana;

tūlītēja tāda aktīvu apķīlāšana, kas tikai subsidiāri apmierina izpildāmās saistības;

tādu aktīvu apķīlāšana, uz kuriem nevar attiecināt pasākumu, jo tie saskaņā ar materiālo tiesību normām neapmierina izpildāmās saistības. Ja aktīvu apķīlāšana vai tiesas uzdots apķīlāšana vai nodošana pārkāpj personas, kura nav lietas dalībnieks, īpašumtiesības vai citas ar pasākuma īstenošanu vai darbības jomu nesaderīgas tiesības, cietusī persona var uz to atsaukties, ceļot trešās personas attiesājuma prasību. Trešās personas statusā esošs laulātais var bez otra laulātā atļaujas aizstāvēt savas tiesības attiecībā uz paša mantu vai kopīgo mantu, kuru nepamatoti ir skārusi apķīlāšana.

Tiesību normas, uz kurām ir balstīta šī shēma, ir minētas atbildē uz 1. jautājumu.

Pārsūdzības

Pārsūdzību vispārējā kārtībā var ierosināt apelācijas tiesā (*de apelação*) (iesniedz par pirmās instances tiesas spriedumiem) vai attiecībā uz tiesību jautājumu (*de revista*) (iesniedz Augstākajā tiesā). Attiecībā uz izpildes procesā pieņemtu spriedumu pārsūdzību vispārējā kārtībā piemēro noteikumus, kas piemērojami deklaratīvajam procesam.

Pārsūdzība vispārējā kārtībā parasti ir pieļaujama tikai tad, ja lietas vērtība pārsniedz summu, attiecībā uz kuru jurisdikcija ir tiesai, kuras spriedumu pārsūdz, un ja pārsūdzētais spriedums ir nelabvēlīgs pārsūdzības iesniedzējam par summu, kas pārsniedz pusi no summas, attiecībā uz kuru šai tiesai ir jurisdikcija. Portugālē apelācijas tiesas jurisdikcijas summa ir 30 000,00 EUR, bet pirmās instances tiesas jurisdikcijas summa ir 5000,00 EUR.

Izpildes procesā ir paredzēta pagaidu noregulējuma pasludināšana, kas atkarībā no lietas var notikt vai nenotikt; piemēram, iebildumi pret izpildi, kurus persona, pret kuru vērš izpildi, ceļ attiesāšanas prasībās; personas, pret kuru vērš izpildi, vai trešo personu iebildumi pret apķīlāšanu; prasījumu pārbaude un kārtošana, ja ir kreditori, kuriem attiecībā uz apķīlātajiem aktīviem ir liettiesisks nodrošinājums un kuri pieprasa, lai no ienākumiem par apķīlātajiem aktīviem tiktu apmaksāti to prasījumi. Atbilstīgi izklāstītajiem noteikumiem pārsūdzēt var arī lēmumus, kas pieņemti šādā pagaidu noregulējuma pasludināšanā.

Izpildes procesā jo īpaši pārsūdzēt var:

lēmumu, ar ko izvērtē tiesneša atstādināšanu;

lēmumu, ar ko izvērtē tiesas izņēmuma jurisdikciju;

lēmumu par tiesvedības apturēšanu;

rīkojumu, ar ko pieņem vai noraida paustu paskaidrojumu (*articulado*) vai pierādījumus;

lēmumu par naudas soda vai citas procesuālas sankcijas piemērošanu;

lēmumu, ar ko atceļ jebkuru reģistrāciju;

lēmumu, kas taisīts pēc galīgā sprieduma pieņemšanas;

lēmumus, kurus būtu acīmredzami bezjēdzīgi apstrīdēt, pārsūdzot galīgo spriedumu;

lēmumus par izpildes pārtraukšanu, anulēšanu vai atcelšanu;

lēmumus par pārdošanas atcelšanu;

lēmumus par prioritātes tiesību vai pirmpirkuma tiesību īstenošanu;

atteikšanos izvērtēt izpildes prasības pieteikumu, tostarp tā daļā;

rīkojumu, ar ko noraida izpildes prasības pieteikumu.

Pārsūdzību par tiesību jautājumu var iesniegt par:

apelācijas tiesas nolēmumiem, kas pieņemti pārsūdzības kārtībā norēķinu procesā, kurš nav atkarīgs no vienkāršiem aritmētiskiem aprēķiniem, par prasījumu pārbaudi un sarindošanu vai par iebildumiem pret izpildi;

minētais neskar lietas, kurās vienmēr ir pieļaujams vērsties ar pārsūdzību Augstākajā tiesā.

Noteikumi, kas reglamentē pārsūdzību izpildes lietās, ir paredzēti 852.–854. pantā Civilprocesa kodeksā, kas pieejams šajā saitē: [Civilprocesa kodekss](#).

6 Vai uz izpildi attiecas ierobežojumi, jo īpaši saistībā ar parādnieka aizsardzību vai termiņiem?

Jā, pastāv ar parādnieka aizsardzību saistīti ierobežojumi. Daži ierobežojumi attiecas uz apķīlāšanu, savukārt citi ir no termiņiem izrietoši izpildes ierobežojumi.

Ar parādnieka aizsardzību saistītie apķīlāšanas ierobežojumi ir vispārēja vai pilnīga imunitāte pret apķīlāšanu, relatīva imunitāte pret apķīlāšanu un daļēja imunitāte pret konkrētu parādnieka aktīvu apķīlāšanu. Pastāv vēl divi ierobežojumi: viens ir saistīts ar laulāto kopmantas aizsardzību, ja izpildes procesu vērš tikai pret vienu no laulātajiem, bet otrs izriet no samērīguma principa, saskaņā ar kuru apķīlājami ir tikai aktīvi, kas nepieciešami saistības apmierināšanai un izpildes radīto izdevumu segšanai.

Laika ritējums var būt izpildes ierobežojums, ja pastāv nolīgums vai līdzīgs ierobežojums. Kad ir beidzies attiecīgais termiņš, izbeidzas arī tiesības, kurām atbilstošā izpilde tiek prasīta.

Tālāk ir paskaidrots, kā darbojas šie ar parādnieka aizsardzību un termiņiem saistītie ierobežojumi.

Pilnībā neapķīlājami aktīvi

Papildus mantai, kas nav apķīlājama saskaņā ar īpašu noteikumu, pilnībā neapķīlājami ir šādi aktīvi:

neatsavināmas lietas vai tiesības;

aktīvi, kas ir valsts un citu publiski tiesisku juridisku personu publiskā īpašumā;

aktīvi, kuru apķīlāšana būtu amorāla vai finansiāli nepamatota to nebūtiskās tirgus vērtības dēļ;

priekšmeti, kas īpaši paredzēti publiskiem dievkalpojumiem;

kapavietas;

instrumenti un priekšmeti, kas ir svarīgi invalīdiem un slimnieku ārstēšanai.

Aktīvi, kam ir relatīva imunitāte pret apķīlāšanu

Izņemot, ja izpilde ir saistīta ar tāda parāda atmaksu, kam ir liettiesisks nodrošinājums, neapķīlā valsts un citu publisku juridisku personu aktīvus, tādu struktūru aktīvus, kam ir sabiedrisko pakalpojumu koncesijas, vai aktīvus, kas pieder labdarības organizācijām, kuras īpaši norīkotas sabiedrības interesēs esošu mērķu īstenošanai.

Neapķīlā arī personas, pret kuru vērš izpildi, darba instrumentus un priekšmetus, kas ir būtiski viņa(-as) profesionālās darbības veikšanai vai profesionālajai apmācībai, izņemot, ja šī persona norāda, ka tos var apķīlāt, vai ja piedziņa attiecas uz to pirkuma cenas samaksu vai to remonta izmaksu segšanu vai ja tie tiek apķīlāti kā uzņēmuma telpu materiāls īpašums.

No apķīlāšanas ir atbrīvoti arī aktīvi, kas ir māsasimniecībā obligāti nepieciešamie priekšmeti un atrodas personas, pret kuru vērš izpildi, faktiskajā mājoklī, izņemot, ja izpilde notiek par šo priekšmetu apmaksu vai to remonta izdevumiem.

Dalēji apķīlājami aktīvi

Nedrīkst apķīlāt divas trešdaļas no neto algām, periodiskajiem maksājumiem, ko saņem kā vecuma pensiju vai jebkādu citu sociālos pabalstus, apdrošināšanas maksājumiem, atlīdzībām nelaimes gadījumos, ikgadējiem ienākumiem vai jebkāda veida maksājumiem, kas nodrošina uzturliedzēju parādnieka iztiku.

Lai aprēķinātu iepriekšminēto maksājumu neto daļu, ņem vērā tikai iemaksas, kas vajadzīgas saskaņā ar likumu.

Šāda apķīlāšanas aizlieguma maksimālais ierobežojums ir vienāds ar valstī noteiktās minimālās algas trīskārtēju apmēru, kāds tas noteikts katras apķīlāšanas laikā, un minimālais ierobežojums ir vienāds ar valstī noteiktās minimālās algas vienu apmēru, ja parādniekam nav citu ienākumu. Minētos ierobežojumus nepiemēro, ja izpildāmā prasība attiecas uz uzturlīdzekļiem — šādā gadījumā imunitāte pret apķīlāšanu ir summai, kas ir līdzvērtīga pilnai no iemaksām neatkarīgai pensijai.

Apķīlājot naudu vai bankā glabāto naudas atlikumu, nedrīkst apķīlāt summu, kas vienāda ar valstī noteikto minimālo algu, vai — uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumu gadījumā — summu, kas vienāda ar pilnu no iemaksām neatkarīgu pensiju. (Šī imunitāte pret apķīlāšanu un iepriekš minētā daļējā imunitāte pret apķīlāšanu nav kumulatīva)

Pēc izpildāmās prasības summas un būtības, kā arī personas, pret kuru vērš izpildi, un viņa(-as) ģimenes locekļu vajadzības izvērtēšanas tiesa izņēmuma kārtā un pēc tās personas lūguma, pret kuru vērš izpildi, uz tās noteiktu saprātīgu termiņu var samazināt apķīlājamo ienākumu daļu vai pat pilnībā to atbrīvot no apķīlāšanas uz laikposmu, kas nepārsniedz vienu gadu.

Naudas summu vai banku depozītu imunitāte pret apķīlāšanu

No prasījuma, ko nepakļauj apķīlāšanai, iegūtās naudas summas vai banku depozīti netiek apķīlāti, piemērojot tādos pašus nosacījumus kā attiecībā uz sākotnējo prasījumu.

Kopīgas mantas apķīlāšanas ierobežojumi izpildes procesā, kas ierosināts pret vienu no laulātajiem

Ja laulāto kopīgo mantu apķīlā izpildes procesā, kas vērsts tikai pret vienu no laulātajiem, jo personai, pret kuru vērš izpildi, šķietami nepietiek aktīvu, parādnieka laulātajam izsniedz paziņojumu, ka viņam(-ai) 20 dienās ir jāpiesakās mantas dalīšanai vai jāpievieno apliecinājums, ar ko viņš(-a) apstiprina, ka ir uzsākta tiesvedība, kurā jau ir iesniegts pieteikums par mantas dalīšanu, pretējā gadījumā izpildi turpinās vērst pret kopīgo mantu.

Pēc pieteikuma par mantas dalīšanu iesniegšanas vai attiecīgā apliecinājuma pievienošanas izpildi aptur, kamēr notiek šī mantas dalīšana. Ja apķīlātie aktīvi dalīšanas rezultātā nenonāk pie personas, pret kuru vērš izpildi, var apķīlāt citus aktīvus, kas nonākuši pie šīs personas, un iepriekšējā apķīlāšana paliek spēkā, kamēr nav notikusi jaunā apķīlāšana.

Vispārējie noteikumi par mantu, ko var apķīlāt, un apķīlāšanas ierobežojumiem ir noteikti [Civilprocesa kodeksa 735.–747. pantā](#).

Apķīlāšanas ierobežojumi, pamatojoties uz samērīgumu

Apķīlāšana attiecas tikai uz mantu, kas nepieciešama, lai samaksātu izpildei pakļauto parādu un paredzamās izpildes izmaksas — pieņem, ka apķīlāšanas veikšanas nolūkos un neskarot vēlāku norēķinu tās ir attiecīgi 20 %, 10 % un 5 % no izpildes prasības vērtības atkarībā no tā, vai attiecīgā izpildes prasības vērtība ir rajona tiesas finansiālajā jurisdikcijā; pārsniedz to, bet nepārsniedz vairāk kā četras reizes apelācijas tiesai noteikto jurisdikcijas vērtību; vai ir lielāka par pēdējo minēto vērtību. Rajona tiesas jurisdikcijas summa ir 5000,00 EUR, bet apelācijas tiesas jurisdikcijas summa ir 30 000,00 EUR (šīs faktu lapas pārskatīšanas laikā 2021. gadā). Šīs divas summas ir noteiktas 44. pantā 2013. gada 26. augusta Likumā Nr. 62/2013, ar kuru var iepazīties šajā [saitē](#).

No noilguma izrietošie izpildes ierobežojumi

Vispārējā gadījumā tiesību aizsardzībai tiesā (ja to pastāvēšana vai konstatēšana ir atkarīga no lietas dalībnieku gribas) piemēro noilgumu, ja tās netiek izmantotas likumā noteiktajā termiņā.

Tiesa nevar noteikt noilgumu pēc savas iniciatīvas. Lai noilgums stātos spēkā, uz to tiesā vai ārpus tiesas kārtībā ir jāatsaucas personai, kurai par labu tas pastāv, šīs personas pārstāvim, vai — ja minētā persona nav rīcībspējīga — prokuroram.

Kad ir iestājies noilgums, labuma guvējs (parādnieks) var atteikties veikt maksājumu un var arī jebkādā veidā apstrīdēt minēto tiesību izmantošanu. Ja pret attiecīgo personu vērš izpildes procesu, parādnieks, pret kuru vērš izpildi, var iebilst pret izpildi attiesājuma prasībā, atsaucoties uz noilgumu. Iebildumiem pret izpildi noteiktais termiņš ir 20 dienas, skaitot no pavēstes saņemšanas dienas.

Tomēr parādnieks nevar prasīt tāda daļēja maksājuma atgūšanu (atgriešanu), ko viņš(-a) ir veicis(-kusi) godprātīgi, lai izpildītu saistības, kurām iestājies noilgums, pat ja maksājums veikts, nezinot par minēto noilgumu. Šis noteikums attiecas uz visiem tādu tiesību apmierināšanas veidiem, kurām iestājies noilgums, kā arī uz minēto tiesību atzīšanu vai nodrošinājuma sniegšanu.

Attiecībā pret personu, kura pieprasa izpildi, uz noilgumu var atsaukties parādnieka kreditori un trešās personas, kurām pastāv leģitīmas intereses noilguma atzīšanas kontekstā, pat ja parādnieks ir atteicies atsaukties uz noilgumu. Tomēr, ja parādnieks ir atteicies no noilguma, viņa kreditori var atsaukties uz noilguma termiņu tikai tad, ja ir izpildīti civiltiesībās paredzētie apstrīdēšanas prasības (*impugnação pauliana*) nosacījumi.

Ja apsūdzības celšanas gadījumā parādnieks neatsaucas uz noilguma termiņiem un tiek notiesāts, galīgais nolēmums neietekmē viņa kreditoru atzītās tiesības.

Parastais noilguma termiņš ir 20 gadi, taču pastāv arī īsi noilguma termiņi.

Piecu gadu noilguma termiņš ir tālāk uzskaitītajiem prasījumiem:

mūža rentei un zemes rentei;

nomas un īres maksām, kas jāmaksā nomniekam vai īrniekam, pat ja tās maksā tikai vienreiz;

ilgtermiņa nomai vai īrei;

līgumiskajiem vai likumiskajiem procentiem, ieskaitot bruto procentus, un uzņēmumu dividendēm;

kapitāla amortizācijas likmēm, ko maksā ar procentiem;

uzturlīdzekļu maksājumiem, kam iestājies samaksas pienākums;

citiem periodiski atjaunināmiem maksājumiem.

Likumā ir paredzēta noilguma prezumpcija (balstoties uz ievērošanas prezumpciju) šādos gadījumos:

uzņēmumu, kas nodrošina izmitināšanu, pārtiku vai dzērienus, prasījumiem par sniegtajiem pakalpojumiem, nodrošinot izmitināšanu, pārtiku vai dzērienus, noilgums iestājas pēc sešiem mēnešiem, neskarot turpmāk norādīto divu gadu noilguma termiņu;

to uzņēmumu prasījumiem, kas nodrošina studentu izmitināšanu vai studentu izmitināšanu un pārtiku vai dzērienus studentiem, noilgums iestājas pēc diviem gadiem; tāpat kā tādu uzņēmumu prasījumiem, kas nodrošina apmācības, izglītības, palīdzības vai ārstniecības pakalpojumus, — par to sniegtajiem pakalpojumiem;

tirgotāju prasījumiem par priekšmetiem, kas pārdoti personai, kura nav tirgotājs, vai kas nav paredzēti šādas personas darījumdarbībai, noilgums iestājas pēc diviem gadiem; tāpat kā tādu personu prasījumiem, kuras veic profesionālu darbību kādā nozarē, par preču vai ražojumu piegādi, darba izpildi vai citu personu lietu pārzināšanu, ieskaitot ar to saistītos izdevumus, izņemot, ja attiecīgais pakalpojums ir paredzēts parādnieka saimnieciskajai darbībai; prasījumiem par brīvo profesiju izpildē sniegtajiem pakalpojumiem un ar tiem saistīto izdevumu atlīdzināšanu noilgums iestājas pēc diviem gadiem.

Attiecībā uz noilguma periodiem, kas civiltiesībās raksturoti kā prezumēti noilguma periodi, piemēro šādus noteikumus:

ievērošanas prezumpciju, pamatojoties uz termiņa izbeigšanos, var atspēkot vienīgi ar sākotnējā parādnieka vai personas, kurai prasījums pārgājis mantošanas ceļā, veiktu atzīšanu;

ārpus tiesas atzīšana ir spēkā tikai tad, ja tā ir rakstiska;

uzskata, ka prasījums ir atzīts, ja parādnieks atsakās liecināt vai dot zvērestu tiesā vai veic ar ievērošanas prezumpciju nesaderīgas juridiskas darbības.

Ar spriedumu vai izpildu dokumentu atzītu tiesību noilgums darbojas šādi:

ja likumā attiecībā uz kādām tiesībām ir paredzēts īsāks noilguma termiņš nekā parastais termiņš, pat ja tas ir tikai prezumēts, attiecībā uz tiesībām piemēro pēdējo minēto noilguma termiņu, ja tās paliek spēkā saskaņā ar spriedumu ar *res judicata* spēku, ar kuru atzīst šīs tiesības, vai saskaņā ar citu izpildu dokumentu;

tomēr, ja spriedumā vai citā dokumentā ir sniegta norāde uz maksājumiem pa daļām, kuru izpildes termiņš vēl nav iestājies, attiecībā uz šīm daļām turpina piemērot īsāko noilguma termiņu.

Civilkodeksā ir paredzēti noteikumi par noilguma termiņa sākšanos, tā apturēšanu un pārtraukšanu. Ja pastāv apturēšanas pamati (piem., attiecībā uz nepilngadīgajiem, militāro dienestu, nepārvaramu varu, parādnieka vainu), noilguma termiņš nesākas un neturpinās. Ja noilguma termiņa tecējums tiek pārtraukts, pagājušais laiks tiek pilnībā atcelts un sākas jauns noilguma termiņš.

Noilguma termiņa tecējuma pārtraukšanā ieinteresēts kreditors to var panākt, izmantojot vai atsaucoties uz kādu no šādiem aktiem:

pavēste vai tiesas paziņojums par darbību, ar kuru tieši vai netieši tiek pausts nodoms izmantot tiesības, neatkarīgi no tā procesa veida, uz kuru attiecas darbība, kā arī pat ja tiesai nav jurisdikcijas.

Ja pavēsti neizsniedz vai paziņošanu neveic ar pieteikuma iesniedzēju nesaistītu iemeslu dēļ piecās dienās pēc tam, kad tas tika lūgts, noilguma termiņa tecējumu pārtrauc, kad pagājušas piecas dienas.

Pavēstes vai paziņojuma atcelšana neatceļ iepriekšējos punktos minēto pārtraukumu.

Šā punkta vajadzībām par līdzvērtīgiem pavēstei vai paziņojumam uzskata jebkādus citus tiesas līdzekļus, kurus lieto, lai par darbību informētu personu, pret kuru var izmantot tiesības;

šķīrējtiesas līgumu, ar kuru pārtrauc apgalvoto tiesību noilguma periodu;

tiesību atzīšanu attiecībā pret to turētāju, ko veikusi persona, pret kuru šīs tiesības var izmantot;

atzīšanai klusējot būs nozīme tikai tad, ja tā izriet no notikumiem, ar kuriem viennozīmīgi tiek pausta šāda atzīšana.

Noilguma termiņa tecējuma pārtraukšanai ir šādas sekas (ja likumā nav īpaši paredzēts citādi):

līdz tam pagājušo laiku neņem vērā;

no darbības, kas pārtrauc noilgumu, sākas jauns noilguma periods;

jaunajam noilgumam piemēro sākotnējo noilguma periodu.

No beigu termiņa izrietošie izpildes ierobežojumi

Ja kādas tiesības uz likumā vai pēc pušu gribas noteiktā pamata ir jāizmanto noteiktā termiņā, piemēro noteikumus par šo tiesību izbeigšanos, ja vien likumā nav tieši minēts noilguma termiņš.

Izbeigšanos var novērst tikai, tiesību aktos vai līgumā noteiktajā termiņā veicot darbību, kurai tiesību akti vai līgums piešķir preventīvu ietekmi. Izbeigšanās novēršanai pietiek celt atzīšanas vai izpildes panākšanas prasību, un nav nepieciešams izsniegt parādniekam pavēsti. Ja termiņš ir noteikts līgumā vai ar tiesību aizsardzību saistītā tiesību normā, izbeigšanos novērš arī šādas aizsardzības atzīšana, ko veikusi persona, pret kuru tā izmantojama.

Izbeigšanās termiņu var apturēt vai pārtraukt tikai gadījumos, kad to paredz tiesību akti, un, ja tiesību akti neparedz citu konkrētu datumu, izbeigšanās termiņš sākas no brīža, kad tiesības var tikt likumīgi īstenotas.

Izbeigšanos tiesa novērtē *ex officio*, un uz to var atsaukties jebkurā tiesvedības posmā, ja tiesības ir neatņemamas. Ja tas attiecas uz tiesību aizsardzību tiesā, pamatojoties uz izpildes procesa ierosināšanas pamatu, uz izbeigšanos ir jāatsaucas personai, kurai par labu tā pastāv (parasti tas ir parādnieks vai persona, pret kuru vērš izpildi).

Noilguma termiņa definīcija un sekas, kā arī izbeigšanās datums ir paredzēti Civilkodeksa 309.–340. pantā, ar to var iepazīties šajā [saitē](#).

Brīdinājums

Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunktam, tiesām un citām struktūrām un iestādēm šajā faktu lapā ietvertā informācija nav saistoša. Joprojām ir jāiepazīstas arī ar spēkā esošajiem tiesību aktiem. Minētie tiesību akti tiek regulāri atjaunināti un interpretēti judikatūrā, tos pilnveidojot.

Šī lapa ir daļa no tīmekļvietnes [Tava Eiropa](#).

Mēs labprāt uzzinātu jūsu [atsauksmes](#) par sniegtās informācijas lietderību.

This webpage is part of an EU quality network

Lapa atjaunināta: 20/12/2023

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.